

Kriza.

V Ljubljani, 26. oktobra.

Nad Gautschevo vlado visi Damoklejev meč in vsak hip se lahko utrga nit. Vesti z Dunaja pade druga drugo, ali vsaka poroča o konfliktih; o rešitvi ne zna nobena ničesar povedati.

Situacija je pač zmedena, da lahko vsako vlado nažene v obup. Danes se je pričela proračunska razprava: ali baron Gautsch se nima večine, ki bi mu dovolila proračun. Bienerth je imel med svojimi trabanti, ki so mu sledili brezpogojno, tudi krščanske socialce. Oni so bili njegova najzanesljivejša četa in njim na ljube so dajali nemški nacionalci klerikalizmu proste roke na vse strani. Tista večina ni bila impozantna; vsak dan se je moral Bienerth bati, da se mu ne prekucne in taki dogodki kakor glasovanje o predlogu Bilinskega zaradi italijanske fakultete, pri katerem je opozicija dobila večino, so bili Bienerthu jako dobro znani. Toda večina je bila vendar večina.

Gautsch nima niti te. Zakaj krščanski socialci se kujajo, odkar je moral iti njih Weisskirchner v pokoj. Sedaj pač ne učinkujejo več tedanji razlogi. Proti Weisskirchnerju je v stranki sami nastala močna opozicija in posebno dunajski poslanci se nič kaj radi ne spominjajo nanj. Kljub temu markirajo krščanski socialci še vedno „neodvisnost“ in včasih se napravijo celo opozicionalne. Tako je v mesnem vprašanju Jerzabek podal predlog, ki se popolnoma vjema z jedrom enega dela Rennerjevega predloga ter je tudi sam glasoval za vse Rennerjeve resolucije.

Krščanski socialci imajo sedaj druge razloge. Ni jim na misli, da bi se trajno izpremenili v opozicionalno stranko. Narobe. Radi bi prav kmalu prišli do korita. Prav zato si pa varujejo „prsto roko“, da jo o pravem času lahko pomole na desno ali pa na levo. Sedaj še ne, ker je položaj nejasen, pa je najbolje, če se ne zamerijo tistim, ki bodo razpolagali s polnimi lonci.

Baron Gautsch potrebuje — vsaj za pozneje — dvetretjinsko večino. Če hoče dalje ostati na krmilu, mora na vsak način dobiti Čehe, če že ne vseh, pa vsaj večjo partijo. Ni pa dovolj, da se sam pobota z njimi, temveč mora gledati, da jih pripravi k eni mizi z Nemci. Ker tukaj še ni dosegel uspeha, čakajo krščanski socialci, kako se bo stvar razvila, pa ne pravijo ne bev ne mev, da bodo pozneje lahko rekli, kakor bo kazalo.

Ker se krščanski socialci obotavljajo, pa nima Gautsch niti enostavne večine in mora iskati tisto majoriteto, ki mu bo glasovala za proračun. Že zaradi tega je moral potrkati na češke duri. Če bi se Čehi združili z Nemci in

Poljaki, bi bil vsaj za začetek iz vode. Potem bi tudi krščanski socialci gotovo pristopili. Toda ker je šel Gautsch vsled krščansko socialne šobe h Kramaru, se je zameril nemškimi nacionalcem. Prišel je z dežja pod kap in ima sedaj enake skrbi, kakršne je imel Odisej, ko je bilo treba prepeljati barko med Skilo in Karibdo.

Še začetkom tedna so oficiozusi trdili, da o rekonstrukciji kabineta za sedaj ni govora in da ni nobene potrebe zanjo. Vsakdo se je smejal temu zagotavljanju, ker ne more noben otrok verjeti, da bi šli Čehi zastonj podpirati kateregakoli ministrskega predsednika, tudi če se piše Gautsch. Imenovanje čeških ministrov pa ni edina in celo ne največja težava. Na Dunaju sedeti na ministrskih foteljih, v Pragi pa biti v najstrastnejšem boju z vlado; na Dunaju sedeti z Nemci skupaj, na Češkem pa se z njimi pretepati, to ni lahko. Zato zahtevajo Čehi vsaj premirje na Češkem, dokler ne pride tam do sprave. Glavni pogoj pa naj bi bil ta, da bi se po vsej deželi pri državnih uradih in sodiščih lahko rabila oba jezika.

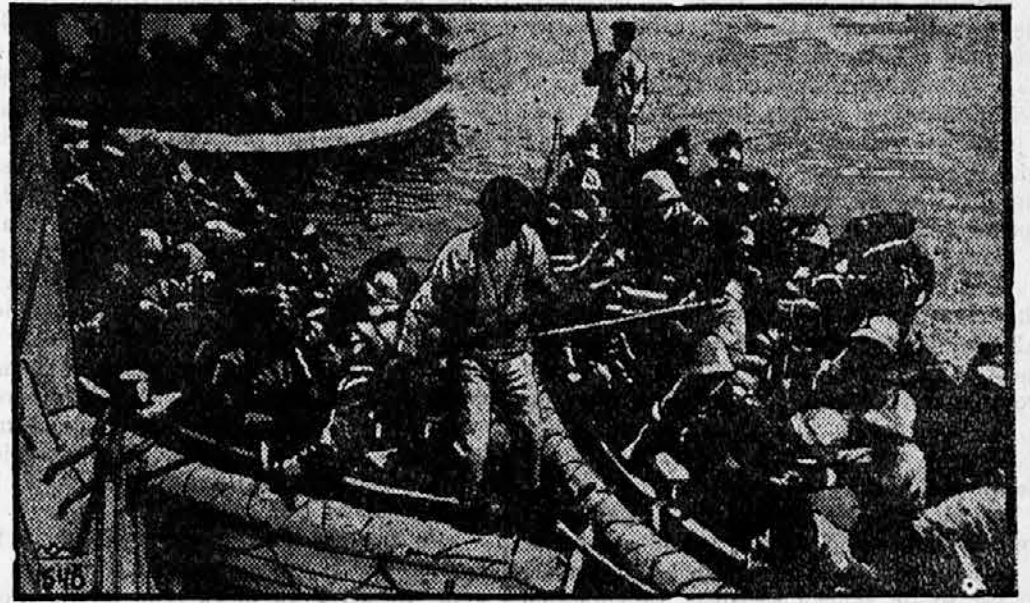
Nemcev ne veseli, da bi morali oddati dva ministrska sedeža Čehom. „Lastnina je sveta“, kako je kdo prišel do nje, se ne vprašuje. Ali da bi se v Hebu sprejela kakšna češka prošnja, da bi v Podmoklih izreklo sodišče kakšno sodbo v češkem jeziku, to se jim zdi hujše od potresa in kolere.

Zaradi italijanske fakultete delajo radikaleci zgago; zaradi čeških ministrov godrnja polovica nemško nacionalne zveze; zaradi češkega uradnega jezika so vsi izpremenjeni v sršene.

In baron Gautsch ne ve, kako naj si pomaga. Odstopiti ga ne mika. Ostati ne more. Ko je kmalu po njegovemu imenovanju časopisje ugibalo, da ima on le pripraviti tla češko-nemškemu sporazumu in potem oddati poveljništvo grofu Thunu, ki je bil ravno imenovan za kneza, se je zasljal iz ust njegovih zaupnikov odločen: „Ne boš, Joža! Gautsch ne greje stolčka za druge.“ In tudi zdaj bi go še prav rad grel sam dalje. Ali od minute do minute so njegove želje, ki se tudi lahko imenujejo dobra volja, manj vredne. Kdove — morda že jutri — morda še nočoj... pa se zapoje: Bilo je, pa je minulo...

Velik aparat deluje, da bi rešil situacijo. Gautsch sam konferira z nemškimi nacionalci in nemškimi poslanci s Češkega. Sylvester ima konference s Poljaki, Čehi in Nemci pod pretezo, da gre za zagotovitev dnevnega reda. Ali cilj je tukaj in tam enak. Pri Gautschu se pravi „vladna večina“, pri Sylvestru „delovna večina“, ali večina, ki ni vladna, ne bo delovna, vsaj ne tako, kakor bi vlada rada.

Konference še niso imele uspeha, položaj pa se je še poostril. Proračunska razprava se je danes pričela, in prvi je dobil besedo Kra-

Izkrčavanje italijanskih vojakov pri Bengaziju.

máf. To je v sedanji situaciji nevarno, pa naj bi bil govoril kakorkoli. Ravno tako bi bilo nevarno, če bi bil prvi govornik kakšen voditelj Nemcev. In dasi ni v njegovem govoru, kolikor nam je doslej znan, ničesar, kar bi moglo žaliti ali boleti Nemce, se je vendar napetost še povečala. Videti je, da se je latentna kriza že izpremenila v akutno in vsak trenutek lahko prinese za Gautscha katastrofalno odločitev.

Dalmacijo inšpicirajo.

Spljet, 22. oktobra.

Avstrijska vlada je sklenila poslati višjega funkcionarja v Dalmacijo na inšpekcijo. Vesti o tej nakani so različne. Eni govore o političnem, drugi o policijskem nadzorništvu, eni mislijo, da ima le prepotovati in pri tem pregledati Dalmacijo, drugi menijo, da ima trajno ostati tukaj kot nekakšen poročevalec za centralno vlado.

Kdove? Morda ni na stvari sploh nič resničnega. Dalmatinci smo postali zelo nezaupni napram besedam z Dunaja. Kdor pozna Dalmacijo, se ne bo čudil. Mnogo so pisali in govorili o lepoti te južne dežele. Ali lepo je tukaj le to, kar je ustvarila priroda sama in kar je ostankov iz davno minulih časov. Na Dunaju vedo, da ima Avstrija na jugu neko deželo z morjem, ki je za državo važna; brigajo se zato, da ostane dežela njihova. Tukaj nameščajo svoje uradnike in svoje vojaštvo. Kaj se v Dalmaciji godi, jih pa ne briga toliko kolikor lanski sneg.

Mogoče pa, da pride res inšpekcija v Dalmacijo. Pravijo, da so Njeguševi streli zdramil

nekatero zaspane gospode na Dunaju, pa da se jim je zadelo, da mora biti vendar kaj abnormalnega v deželi, iz katere prihajajo ljudje v državni zbor streljat. Moglo bi se razumeti, da žele spoznati te abnormalnosti. Če imajo resno voljo, bi jo lahko pozdravili, ali svetovali bi, da pride mož, ki ima zdrave oči in da ne vzame pobarvanih naočnikov. Ter da pride mož, ki ima energije dovolj tudi napram gospodom, ki se smatrajo za absolutne gospodarje v Dalmaciji.

Znano je, da pripada Dalmacija po dejanski posesti Avstriji, z državno-pravnega stališča pa Hrvaški. Saj se imenuje sabor v Zagrebu „Sabor kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije“. Ravnotak je naslov hrvaškega bana in hrvaške vlade. V hrvaškem grbu je tudi grb Dalmacije.

Tako ima Dalmacija svoj posebni dualizem ali bolje rečeno utrakvizem, in posledica je ta: Kar more priti slabega iz Avstrije, uživa Dalmacija v polni meri, kar je ničvrednega na Hrvaškem, to se presaja tudi k nam. Vse, kar je boljšega, pa ostaja lepo doma; kadar bi se v Dalmaciji kaj potrebovalo, tedaj je tako, kakor da ni dežela ne avstrijska, ne hrvaška.

Ali bo inšpiciranje kaj zaleglo? Ali se vpeljejo potem v Dalmacijo evropski običaji?

Preveč imamo slabih izkušenj, da bi mogli verjeti. Če bi hotel inšpektor zvedeti resnico in dobiti pravo sliko, tedaj ne bi smel inšpicirati po starih navadah, temveč bi moral postopati kakor Harun al Rašid. S pregledovanjem in izpraševanjem pri uradih ne bo zvedel ničesar. Tam ga bodo prepričali, da je zuborenje glasov. Starec, ki se je sesedel na stolu, je visel nepremično kakor vetrnica ob nevetrju. To je trajalo dolgo, pa je dolgočasje spet omrežilo ljudi in jih oslepilo.

Mati je čutila, da v tej veliki dvorani še vedno ni hladne, grozne pravičnosti, ki sirovo slači dušo, jo ogleduje, z nepodkupnimi očmi vse ocenjuje in vse pretehta s poštono roko; ničesar ni bilo, kar bi strašilo s svojo silo in s svojim veličastvom. Brezkrvni obrazi, ugasle oči, utrujeni glasovi — kalna ravnodušnost hladne jesenske noči.

— Naznanjam... — je dejal starec razločno, vstal in drobil s tenkimi ustni naslednje besede.

Šum, vzdihli, tihi vzkliki, kašelji in šarpanje nog je poplnilo dvorano. Obtožence so odvedli; ob odhodu so se smehljali, kimali sorodnikom in znancem, a Ivan Gusev je potihno zaklical nekemu:

— Ne boj se, Jegor!

Mati in Sizov sta odšla na hodnik.

— Ali greš na čaj v gostilno? — jo je skrbno in zamišljeno vprašal starec. — Polgrugo uro časa imamo.

— Ne grem...

— Tudi jaz ne pojdem... Ne, kakšni so ti mladiči? Sede ti tam, kakor da bi bili edini resnični ljudje, a vsi ostali... In pa Fjodja, kaj?

K njima je pristopil oče Samojlova s čepico v roki. Mrko se je nasmejal in dejal:

(Dalje.)

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Plešasti državni pravdnik je vstal in opiraje se na mizo je urno govoril in navajal številke. V njegovem glasu ni bilo nič strašnega.

V tem pa je suha, skeleča bolečina vznemirjala materino srce; nemirno čuvstvo ni grozilo, ni kričalo, ampak nevidno se je razvijalo, nedoumno. Leno in topo se je zibalo okolo sodnikov in jih zagrinjalo z nepredornim oblakom. Gledala je mati na sodnike, a razumela jih ni. Nič se niso srdili na Pavla in na Fjodju, kakor je pričakovala, niso jo žalili z besedami, in vse, po čemur so vpraševali, se ji je zdelo zanje nepotrebno; neradi se vpraševali in s težavo so poslušali odgovore, kakor da vedo že vse naprej in da jih nič ne zanima.

Pred njimi je stal orožnik in dejal z baskom:

— Pavla Vlasova so vsi imenovali za povzročitelja...

— A Nahodko? — je leno in tiho vprašal tolsti sodnik.

— Njega tudi... Eden odvetnikov je vstal rekoč:

— Dovolite, da...

Starec je vprašal nekoga:

— Ali se ne protivite?

Vsi sodniki so se zdeli materi kakor bolniki. Bolehna utrujenost se je izražala v njih pozah in glasu, na njih obrazih je ležala boleehna utrujenost in sivo dolgočasje. Vse jim je bilo očitno težko in neprijetno — uniforme, dvorana, orožniki, zagovorniki in pa dolžnost, da sede na stoli in vprašujejo in poslušajo. V življenju je videla malo gospodov, zadnji čas sploh ni videla; opazovala je obraze sodnikov kot nekaj povsem novega, nerazumljivega, bolj žalostnega kot pa strašnega.

Prednje je stopil znani častnik rumenega obraza; važno je razvlačil besede, glasno je pravil o Pavlu, o Andreju... Mati ga je poslušala in si nehote mislila:

— Mnogo ne veš, prijatelj...

Na ljudi za omrežjem je gledala že brez straha zanje, brez obžalovanja — strahu niso vzbujali v nji, žalost se je ni lotila, vsi so budili v njej občudovanje in ljubezen — občudovanje je bilo mirno, ljubezen radostno jasna. Mladi in krepki so sedeli pri zidu in se niso skoro nič vmešavali v enolični razgovor prič in sodnikov, v prepire odvetnikov z državnim pravdnikom. Včasih se je kdo prezirljivo zasmejal, rekel kaj svojim tovarišem; tudi na njihove obraze je šinil nasmeh Andrej in Pavel sta se skoro ves čas tiho razgovarjala z zagovornikom — mati ga je na predvečer videla pri Nikolaju, in Nikolaj ga je nasival s drugo. Njih razgovore je poslušal Mazin, najživahnjej in najgibkejši med vsemi. Samojlov je od časa do časa govoril s Ivanom Gusevim,

in mati je videla, da Ivan vsakokrat s komolcem odriva svojega tovariša in da komaj zdržuje smeh; obraz mu je rdel, lica so se mu napejala in sklonil je glavo. Dvakrat se je že zakrohotal, a potem je sedel nekaj minut in skušal postati resen. In v vsakem je tako ali drugače igrala in kipela mladost. Mati je gledala in primerjala in ni mogla umeti in izraziti svoje nemirne sovražnosti.

Sizov se je narahlo doteknil njenega komolca, obrnila se je k njemu; njegov obraz je bil zadovoljen, nekoliko skrben. Zaspetal je:

— Le glej, kako so se krepko razvili, ti mladiči! Kot baroni so, a? Obsojeni bodo že!... Če zlezeš na raženj...

Mati je poslušala in nehote ponovila sama zase:

— Obsojeni bodo...

V dvorani so govorile priče — urno, z brezbarvnimi glasovi, sodniki — neradi, brez zanimanja. Tolsti sodnik je zeval pokrivač usta z rejeno roko, rdečebralec je poblebel še bolj, včasih je vzdignil roko in pritisnil s prstom na senči ter slepo strmel proti stropu s tožno odprtimi očmi. Državni pravdnik je čelkaj semetja s svinčnikom po papirju in nadaljeval svoj tihi razgovor s načelnikom plemstva; ta je gladil svojo sivo brado, sukal svoje velike rdeče oči in se smehljaj. Župan je položil nogo na nogo in bobnal tiho s preti po kolenih in pozorno opazoval gibanje svojih prstov. Le okrožni glavar je, naslenivši trebuh na kolena in podpiraje ga s rokami, sedel s sklonjeno glavo, kakor da bi poslušal enolično

vse v najlepšem redu in da ima Dalmacija vzorno upravo. Vsak turški paša je znal nekaj to dokazati. In v Dalmaciji je mnogo reči natančno takih kakor v stari Turčiji.

„Zarja“ in še pred njo „Rdeči Prapor“ sta poročala marsikaj, kar je ilustriralo azijske razmere v tej nesrečni deželi, v kateri je samovolja oblastnikov tako velika, kakor da ni nikogar na svetu, ki bi ji mogel napraviti ograjo in poklicati tiranike na odgovornost. Koliko je teklo v Dalmaciji krvi pri volitvah, demonstracijah in drugih prilikah, tega menda ne ve nihče. Zandarje so pošiljali na ulice le zato, da bi njih pogled razdražil ljudstvo; kajti večinoma ni bilo nobene stvarne potrebe za mobilizacijo, gospodje pa so morali vedeti, da zakipi Dalmatincu kri, če vidi nasajene bajnete.

Posebno piko imajo tukaj na socialiste. Zanje ne velja noben zakon, ki varuje pravice državljanov. Vsako najmanjšo svobodico, ki jo uživajo dalmatinski socialni demokratje, so si morali priboriti od slučajja do slučajja. Mi imamo južno kri in smo potomeci ljudi, ki so od nekdanj ljubili svobodo nad vse. Da je treba paragrafov, če se hoče sestati nekoliko ljudi na pogovor, da ljudje po ulicah ne smejo hoditi, ampak da je za vse take reči treba prošnje in dovoljenja, to se zdi absurdno Dalmatincu, čigar očetje so poznali prepovedi samo za zločine, ne pa za reči, ki se razumejo same po sebi. Ali pod sedanjim režimom se shodi, zborovanja, sprevidi itd. ne razumejo sami po sebi, in tudi zakon, ki jih uravnava in dovoljuje, izgubi veljavo, kadar se ga hočejo posluževati socialisti.

Imamo glavarje, ki se postavljajo enostavno na stališče: Ne trpim socializma v svojem okraju. Shode prepovedujejo kratkoma zato, ker so jih sklicali socialisti. Če vprašamo glavarja, kako more prepovedati shod brez zakonitega razloga: Močnejši sem od vas, pa ne dovolim.

Sodnijsko je dokazano, da so v zaporih prepevali in mučili ljudi. Zapirali so „politično sumljive“ osebe, pa so jih imeli po tedne v zaporu, ne da bi jih bili postavili pred sodnika, ali pa, da bi jim bili vsaj povedali zakaj so aretirani. In zoper vse to ni nobene pomoči. Glavar ima prav: Samo kadar smo močnejši, moremo varovati košček pravice.

Ali se bo to popravilo, če pride inspektor? Naša vera je majhna. Ne zanašamo se na inspekcije. Skrbimo rajši za svojo moč.

— ic.

NOVICE.

* **Železniška nezgoda poslanca Picka.** Na postaji Bečice so premikali tovarne vozove. Pri tem je nekaj tovarnih voz s tako silo zadelo v voz osebnega vlaka, v katerem je bil socialno demokratični poslanec Piek, da je sodrug Piek dobil na glavi rano in si pretresel živce. Sodr. Piek se je moral odpeljati v Plzenj v zdravniško oskrbo in je za delj časa odzvet političnemu delu.

* **Prepir v Tosellijski rodbini.** Gospa Tosellijska, bivša saksonska prestolonaslednica, sekdanja soproga sedanjega saksonskega kralja izjavlja, da hoče z vso odločnostjo nastopiti za sodno ločitev od svojega moža. Za vzrok ločitve navaja, da je imel njen mož preprijazne zveze z neko florentinsko pevko. Gosp. Toselli je uvedel pevko kot svojo bratranko v hišo. Sinček gospoda in gospe Tosellijske, mali Filibert, je pod varstvom Tosellijskih staršev, kamor ga je dal privedi gospod Toselli. Na malega dekca skrbno pazijo.

* **Roparski umor.** Blizu Hodonina na Moravskem so našli razkosano truplo 30 do 35 letnega moža. Vse truplo je bilo grozovito razmesarjeno, oči so bile iztaknjene, nos odrezan. Poleg trupla je bila kverta z naslovom: Ladislav Tomal, ekonom. Hudoninska policija je dobila z Dunaja policijskega psa, ki je šel po sledu v Hodonin. Tam je stala na trgu skupina komedijantov. Policijski pes je skočil najprej na mladega moža. Komedijante so takoj aretirali ter dobili pri njih zelo obteževalne okolnosti; Krvavo srajco, krvavo sekuro in dva popolnoma s krvjo premočena robca. Največ sumnje pa vzbujata košček pasu, ki so ga našli pri enem osumljenecu, drug del tistega pasu so bili preje našli pri umorjenecu.

* **Strahovita rodbinska drama.** V občini Dobozmegye v bekeškem komitatu je živel profesor in zdravnik Josip Simko s svojo ženo, hčerko bogatega trgovca. Alkohol in nikotin sta zdravniku zdravje tako izpodkopala, da je moral opustiti zdravniško prakso in so ga oddali v blaznico. Njegova žena je izprošila, da so ga odpustili iz blaznice, ker se ni zdel nevaren. Simko je odšel z ženo v Dobozmegye, kjer se je zopet udal pijanosti in ga je blaznost zopet napadla. V napadu blaznosti je zapri soprogo v sobo. Ji nastavil puško na prsi in jo vprašal, kdo ga je dal odvesti v blaznico. Bilo je pozno po noči in besni zdravnik je zapovedal ženi naj se obleče, da zasliši priče. Komaj pa je žena ogrnila plašč, je vstrelil blaznik nanjo večkrat iz revolverja, da se je zgrudila mrtva. Potem je poslal po zdravnika, ki so z njim prišli tudi orožniki ni dr. Simka odpeljali v blaznico.

* **Papirnata povodenj.** Število listov vsega sveta se da seveda samo približno izračunati. List „Energie Française“ je napravil tak poskus za leto 1908 pa pride do zaključka, da izhaja na vsej zemeljski obli 75.000 listov. Od teh jih pride na Evropo okoli 20.000, na Azijo 3000, na Afriko 500, ravno toliko na Avstralijo in 51.000 na Ameriko, od teh 12.500 na Zedinjene države. Natančnejše podatke imamo za nekatere evropske države. Iz ročnega besednjaka za državne vede povzemamo, da je izhajalo leta 1910 v Nemčiji 3929 listov, na Francoskem 1350, v Italiji 2067 in na Španskem 310. V Avstro Ogrski je bilo leta 1905 okoli 610 listov v nemškem jeziku in več sto madjarskih in čeških listov. Izmed listov v Nemčiji jih je izhajalo največ na Pruskem, namreč 2306, na Bavarskem 488, na Saškem 254, na Württemberskem 183, v turinških državah 149, na Badenskem 169, na Hesenskem 115, ostanek odpade na druge zvezne države. Izmed 3929 listov leta 1910 v Nemčiji se jih je imenovalo 1349 nestranskarke; 710 je bilo uradnih in drugih vladnih listov, 492 klerikalnih, 388 svobodomiselnih, 378 splošno narodnih, 303 konservativni, 192 narodno-liberalnih, 100 socialno demokratičnih in 17 poljskih in danskih listov. Iz teh podatkov je razvidno, da imata skoro najslabši stranki, svobodomiselnja ljudska stranka in svobodomiselnja zveza, skoro najmočnejše časopisje; samo centrum razpolaga še z močnejšim časopisnim aparatom. Socialno demokratična stranka razpolaga razmeroma z majhnim številom svojih listov. Toda njeno časopisje se naglo razširja in ima vedno večji vpliv, ker je njega naklada jako velika.

* **Samomor novoporočencev.** V Karlsruhe pri Berlinu so našli 23 letnega uradnika Reederja in njega ženo mrtva. Poročila sta se bila šele prejšnji teden v torek. Truplo žene je ležalo v postelji, čez njo pa se je sklanjalo truplo moža. Na stolu poleg postelje je bila vsa poročna obleka, na nočni omarici venec cvetja mirtin. Na mizi je stal kozarec, ki je bilo v njem do polovice ciankalkijeve raztopine. Ljudje so mislili, da sta novoporočenca na poročnem potovanju. Šele ko je iz stanovanja vstal po trohnohi smrad, so ulomili v sobo. Vzrok samomora je nerrnan.

* **Inženir Richter toži.** Inženir Richter, ki je bil dolgo časa vjet v balkanskih gorah, toži odgovornega urednika lista „Augsburger Woche“ Streetza zaradi razžaljenja časti. Streetz je bil priobčil članek, ki imenuje Richterjevo vjetništvo komedijo in manever.

* **Mož v ženskem vjetništvu.** V Berlinu je imela neka ženska osem tednov vjetega v njegovem lastnem stanovanju bogatega trgovca, ki je bil prišel iz Indije. Trgovec je pred dvema mesecema izginil, nikdo ga ni videl. Njegove znanice je to osupnilo in so opazovali njega stanovanje. Ali o trgovcu ni bilo ne duha ne sluha, tudi napis je izginil z vrat njegovega stanovanja, pač pa so večkrat videli prihajati in odhajati neko damo. Obvestili so policijo in ta je spoznala v dami znano sleparko Terezijo Preuß, ki je bila nedavno zaradi raznih goljufij obsojena na sedemmesečni zapor, a se je kazni odtegnila. Preußova je bila večinoma pri svojih mnogogostevnih znanicah z ulice, tako da je policija ni mogla dobiti. Policija je damo prišla v neki trgovini, nato pa je udrla v trgovčovo stanovanje. Trgovec so našli samega v spalnici. Polagoma je priznal, da je imela Terezija Preuß nanj nenačuden vpliv in ga je popolnoma usuznjala. Dal ji je svoj denar in dragocenosti. Preußovo so odvedli v ječo, da odsedi sedemmesečno kazen.

* **Svince namesto zlata.** Švicarska narodna banka kupi od časa do časa do časa v Londonu čisto zlato, ki ji ga pošljejo od tam franco in zavarovano v Bern. Zadnja pošiljatev je šla preko Bremena, Franfurta, v Bern. Ko pa so v Bernu pošiljatev preiskali, so videli, da v enem zaboju, kjer so bile navadno tri kepe zlata v vrednosti 130.000 frankov, ni bilo zlata ampak svinčeno gruče. Policija preiskuje kje se je tatvina izvršila, vsekako je bila tatvina skrbno pripravljena. Pošiljatev je bila na zunaj popolnoma nepoškodovana. Svinčene gruče so bile nalašč za tatvino pripravljene. Z gotovostjo sklepajo, da so tatvino izvršili v Londonu. Škoda narodna banka ne bo trpela, ker jamčijo za pošiljatev v Londonu.

* **Francoska bojna ladja v nevarnosti.** V tulonskem pristanišču je nekdo iz ne previdnosti ali zlobnosti odvil na parnem kotlu petelin. Vroča para je tako segrela železne stene smodnišnic, da je nastala nevarnost eksplozije. Poveljnik je takoj ukazal potopiti smodnišnice v vodo in je preprečil s tem strahovito razstrelbo. Na ladji je bilo sedemsto mož.

* **Varuhl „Mone Lize“.** Pred disciplinarnim svetom v Parizu je stalo dne 23. t. m. sedem paznikov luvrskega muzeja, ker so obtoženi, da so bili v službi prepovršni in so zaradi tega omogočili tatvino „Mone Lize“. Vsem paznikom so dokazali več ali manj hude prestopke službenih predpisov. Nekateri niso bili na odznanem jim mestu, drugi so med službo dremali ali so se med tem časom kopali, skrat-

ka, slikarske galerije so bile brez nadzorstva. Kljub temu pa so šest obtožencev oprostili, ker so jih bili takoj po odkritju tatvine službenim potom kaznovali in je bilo sodišče mnenja, da ni dopustna dvojna kazen za en pregrešek Sedmega obtoženca še niso sodili, a bo njegova obsodba najbrže ravno taka mila.

* **Dekliški umor v Versaillesu.** V najlepšem delu Versaillesa (izg. Verzej) so našli zjutraj navsezgodaj strašno razmesarjeno dekliško truplo. Dognali so, je umorjena deklica 16 letna raznašalka listov Marija Debrieu. Iz načina, kako je bila deklica umorjena, sklepajo, da mora biti morilec iz skupine „Jaka razparalca“. Ker ni bilo poleg trupla nikakih krvavih sledov, sklepajo, da se je izvršil umor v hiši. O morilecu ni doslej še nobenega sledu.

* **Nova šolska predloga v Belgiji.** Belgijski klerikalci napačajo vse sile, da bi šolo popolnoma dobili v svoje kremplje in jo zaslužili cerkvi. Poskušali so že izvršiti svoj atentat na šolstvo, ki pa se jim je ponesrečil. vsled krepkega odpora protiklerikalnih elementov v Belgiji. Toda ta neuspeh jim ni vzel poguma, ampak na tihem so še vedno gojili svoje želje v srcu in čakali ugodne prilike za uresničenje svojega naklepa. Toda ugodna prilika le ni hotela priti, nasprotno, klerikalcem so se tla močna zamajala pod nogami in njih večina sloni na jako slabi podlagi. Slutijo, da jim bo najbrže že v kratkem zavedno odklenkalo... Zato pa skušajo sedaj s pomočjo slabotne parlamentarne večine rešiti, kar se bi rešiti dalo. Ministrstvo Brocqueville je izdelalo novo šolsko predlogo, ki skuša prav po tiho-tapsko privedi šolo v cerkveno naročje. Navidezno bi se človek tega načrta še veselil, ker govori nekaj o povišanju učiteljskih plač in o uvedbi splošne šolske dolžnosti. Ako pa si načrt pozorneje ogledamo, vidimo, da namerava vlada s to postavo neopazeno izročiti šolo cerkvi. Načrt namreč predlaga, naj se ustanove šolski odbori, v katere bi vlada sama imenovala družinske očete in druge zaupne osebe. Ti odbori bi sprejemali in upravljali vse šolske ustanove in premoženja, brez ozira na državo bi bili juristične osebe. Nakana vlade je, da bi poklicala v te odbore ljudi klerikalnega mišljenja. Za upravne svete dobrodelnih družb in socialnih naprav se ji je to posrečilo, zelo dvomno pa je, ali se ji to tudi pri šolstvu posreči. Vladna namera je zbudila med ljudstvom veliko razburjenje in je pričakovati hudih bojev v parlamentu.

* **Jasna Poljana — državna last.** V finančnem ministrstvu so predlagali, da naj država kupi od Tolstih Jasno Poljano.

* **Grozna nezgoda na gledališkem odru.** V mestnem gledališču v Odesi se je dogodila med večerno predstavo opere „Quo vadis“ na odru strahovita nezgoda. V tretjem dejanju se predstavlja na odru prizor v cirku. Zbor sedi na galeriji, solisti pa v ložah. Naenkrat so se slabo postavljene galerije zrušile in padle s strahovitim ropotom na lože. Na galerijah je bilo 25 zbornih pevcev, v ložah 15 solistov. Dvajset igralcev je bilo težko poškodovanih in so jih morali prepeljati v bolnico.

Evropska kultura na Kitajskem.

Ko so evropske države z združenimi močmi zatrle ustajo bokserjev na Kitajskem, tedaj je evropska soldateska, ki je bila poslana na Kitajsko v imenu civilizacije in kulture, uganjala tam take stvari, ki bi se jih v dno duše sramoval najzagrizenejši boksar. Socialistično časopisje je tedaj marsikaj poročalo kar je pokazalo evropske kulturonošce v ne posebno lepi luči. Seveda je vsa evropska buržoazija proti temu glasno protestirala, češ da te trditve niso resnične in da vojaki evropskih držav niso drugega delali kakor varovali civilizacijo in kulturo pred bokserji. Toda resnica pride vselej na dan, čeprav mora časi ta božja hčerka dolgo čakati, preden se vsi z njo sprijaznijo. Tako se je zgodilo tudi v tem slučaju. V „Vossische Zeitung“, enem izmed najuglednejših meščanskih listov v Nemčiji, opisuje Gustav Adolf Melcher, kako so ropale evropske čete po Peking, ko so dobile mesto v svoje roke. Od zanimivega Melcherjevega pripovedovanja hočemo posneti najzanimivejše.

Poveljniki združenih čet so hoteli Kitajce tako kaznovati, da si to kazen ohranijo v spominu; zato so dovolili svojim vojakom, da si mesto in prebivalstvo „bližje ogledajo“. Prepovedano jim je bilo samo moriti. Tudi prepovedani vstop v tisti del mesta, kjer so palače cesarja, njegovih žen in cesarice-vdove se je Evropejcem otvoril. V cesarskih palačah so se nahajale najdragocenejše, mnogo stoletij stare umetnine, toda tudi cesarjevi uradniki, mandarini in trgovci so imeli v svojih hišah po več stoletij stare umetnine. Kajti Kitajcem je dedščina njih očetov sveta in jo hranijo ter varujejo kar najskrbnejše. Vrednost teh umetnin se ne sme ceniti na milione, ker so vredne veliko več. In vse to dragoceno, neprecenljivo bogastvo so izročili mednarodni evropski soldateski, da si ga svobodno „ogledajo“. In soldateska je to priliko „svobodnega

ogledovanja“ temeljito porabila. En dan pozneje so hodili vojaki v hermelinastih plaščih, vrednih po 10.000 mark in še več. Krasne vaze, ki bi plačal za nje vsak muzej po 40.000 do 50.000 mark, so metali vojaki „civiliziranih“ držav, kakor žoge v zrak, da so se razbile na drobne kosce. Toda najlepše sledi. Iz vrto cesarske palače je zvenel razposajen smeh. Smeh je mogel prihajati le iz grl evropskih, oziroma ameriških vojakov, kajti ob tistem času je vsak Kitajec v Peking, plaho ždel v svojem kotu. Resnično, bili so vojaki iz Evrope in Združenih držav, ki so se zabavali po svoje. Metali so diskosi proti obzidju Budovega svetišča. Toda bili so diskosi posebne vrste, ne iz kovine kakor pri Grkih za Homera, ampak iz razdrobljive snovi, kajti vsak diskos se je razletel ob svetišču Bude in vsakokrat so se vojaki bučno zasmejali. Vojaki so se igrali s porcelanom iz palače kitajskega cesarja z najdragocenejšim porcelanom vsega sveta: bili so namreč čudovito krasni porcelanasti krožniki, ki so se podedovali od rodu do rodu, od cesarja do cesarja. Te dragocene večstoletne krožnike so torej metali ob zid tisti vojaki, ki so prišli branit na Kitajsko civilizacijo in kulturo! Z večino dragocenosti so se seveda vojaki sami okoristili, to se pravi, z dovoljenjem svojih predpostavljajenih so jih pokradli.

Tako sramotno in nečuvno barbarsko so razsajali vojaki „civiliziranih“ in „kulturnih“ držav! Kaj čuda, ako Kitajci obračajo hrbet taki slavni kulturi in civilizaciji!

Ljubljana in Kranjsko.

— **Vredni so drug drugega, naši klerikalci in liberalci!** Včeraj smo povedali, kako je klerikalni list očital Ribnikarju septemberske dogodke; danes jih očita liberalno glasilo Peganu in Terseglavu, pa pravi dobesedno: „Saj se pač še spominja one noči, ko je kot čuvaj miru in reda hotel vdreti v kazino ter tam izzvati v onem kritičnem času rabuko, ki bi lahko imela nepregledne posledice.“ V tem tonu gre še dalje. „Slovenčev“ namigavanje je bilo infamno; ali „Narodove“ obtožbe niso nič manj infamne. Toda v „Katoliški tiskarni“ in v Knaflcovi ulici ne čutijo tega, ne razumejo tega, nimajo kratkomalo čuta in smisla za take reči. Časopisje naj vzgaja ljudstvo, pa bi pri nas samo potrebovalo največ vzgoje. Človek bi ne verjel, da ne pride gospodom nikdar na misel, kakšno škodo nanašajo s tem tistemu narodu, o katerem neprenehoma kriče, kako ga ljubijo. Saj ne gre za to, če se Ribnikar, Pegan, Terseglav itd. jeze zaradi takih denunciacij. Ne gre za to, če se jih imajo kaj bati ali ne. Gre pa za to, da ne bi smel pošteni list niti v najstrastnejšem boju poseči po takih sredstvih, in za to gre, da taka nehonetna sredstva korumpirajo. Za take reči se ne morejo pisati zakoniki s paragrafi in z detajliranimi definicijami; ali uredništvo mora čutiti, kje je meja, ki se ne sme prekoračiti tudi v boju ne. Med liberalci in klerikalci pa opazujemo to, da se nasprotniku pač zameri taka reč in se drugi tabor takoj stigmatizira zaradi nje, iz lastnega tabora se pa takoj vrne enako ali še pa nekoliko bolj strupena puščica. Umevno je, da postanejo boji v gotovih razmorah hudi, strastni in vehementni. Ali infamni ne smejo postajati. Na vojni se bode in seka in strelja; ali vodnjaki se ne zastrupljajo, vsaj tam ne, kjer je kaj civilizacije in kulture.

— **Deželnega sodišča predsednik** gospod Elsner, doktor juristarije in dvorni svetnik, ki je jako moder mož, vendar še ne ve, kakšne nezasišane, neverjetne, nedopustne reči se gode pri njegovem sodišču. Gospodu Elsnerju prihaja marsikaj „na uho“, vse pa le ne. Zvedel je n. pr., da se sodni uradniki pri medsebojnem predstavljanju poslužujejo slovenščine namesto nemščine. To je res zelo čudno, kajti človek ne bi verjel, da je slovenščina sploh sposobna za tako rabo. Ali kaj to! Zadržij je imel neki sodnik precej obravnav, pač o takih predmetih, ki vsi skupaj niso bili vredni piškavega oreha, ali baš zato tembolj vročih. Pri tem je postal tudi sodniku vroče. Nekaj časa si je brisal čelo kakor navaden smrtnik, če se spoti; naenkrat pa je zaklical na tisto stran, kjer je dremučkal sluga: „Prneste m' no en glaž vode!“ — Gosp. Elsner bo gotovo opazil, da je v tem stavku edina beseda „glaž“ nemška in še ta ni bila izrečena hochdeutsch... Neki redni obiskovalec sodnijske palače nam poroča o drugem slučaju. Sodnik se je bil v svoji sobi zagrebel v akte, pa ni slišal trkanja prvič, drugič in tretjič ter ni opazil, kako je naš mož vstopil v sobo. Misleč da je sam, je brskal po spisih, primerjal akt z aktom, majal z glavo, majal nervozno, majal se bolj nervozno, naenkrat pa je dal od sebe sledeči monolog: „Iz kože bi skočil!“... Nekoč je imel pri vis. c. kr. sod. opraviti mož, pripadajoč tisti nevarni kategoriji ljudi, ki znajo čitati misli. Na obravnavi je opazoval, kako se je neki vótant včas zakremžil, pa se prijemal za treh, kjer ga je očitno — pardon, nečitno — ščipalo. Naenkrat je zasačil njegovo misel: „Vraga, to pivo je moralo biti hanzl.“ Mož je popolnoma zanesljiv in lahko

priseže, da je bila misel slovensko mišljena. — Gospod Elsner bi torej vsekakor moral razširiti svoje ukaze. Je že prav, da naj se sodni uradniki, avskultanti, pravni praktikanti in kandidati v praksi forštelajo, ne pa predstavljajo. Ali dosledno mora biti prepovedan tudi slovenski monolog in misel v slovensčini. In če bi se komu pripetilo, da bi za mizo malo zadremal, mora biti tudi prepovedano, da bi se mu kaj sanjalo v slovensčini. Sele tedaj bodo intencije gospoda Elsnerja dobrega izpolnjene.

— **Volite klerikalno**, za božjo voljo! Tisoč razlogov vam priporoča tako taktiko. N. pr. Ljubljana je glavno mesto, pa še nima klerikalnega poslanca. Pomislite, kakšne vasi so zastopane v državnem in deželnem zboru izključno s klerikalnimi poslanci. Iz tega sledi, da je Ljubljana zaostala za najbolj hribovskimi vasi. To zdaj lahko popravite, če glasujete klerikalno. Če ne zadostuje ta argument, imamo še nekaj drugih. Klerikalci imajo večino v deželnem odboru in zboru. Ljubljaničanom torej lahko pletejo bič, kakor jih je volja. Ali razlika je ta: Če ne bo izvoljen klerikalci, bo Ljubljana dobila klofute ob disonanci, če zmagajo klerikalci, jih bo dobivala sporazumno s svojim poslancem in to bo vsaj harmonično... Nadalje: Gospod Rojina bi bil rad poslanec. Kaj je lepo, da mu nečete privoščiti tega veselja... Volite ga torej!

— **Volite liberalno!** — nam pišejo z druge strani. Edino to bi bilo pametno. Zdj komandirajo na kongresnem trgu klerikalci in pokazujejo, kako znajo zapeljivati voz v blato. Liberalci pa ne morejo tega, dokler ne pridejo do večine. Bili so pač enkrat komandanti, ali takrat ni bilo Ribnikarja vmes... Volite liberalno, zakaj liberalci so v manjšini in zato je modro, če jim date svoje glasove. Manjšina ne more nikdar toliko pokvariti kolikor večina... Volite liberalno, zakaj liberalni program se da sukati na vse strani. In nazadnje: Gospod Ribnikar bi bil od srca rad poslanec. Ne bodite torej nevoščljivi, pa glasujte zanj...

— **Mladinsko podružnico** ustanovi Spl. del. zv. „V z a j e m n o s t“ v nedeljo, dne 29. t. m. popoldne ob 2. v društvenih prostorih Selenburgova ulica št. 6, II. nadstropje. Prihitite vsi mladi sodrugi na ustanovni občni zbor!

— **Za Vič-Glince** se ustanovi podružnica Spl. del. zv. „V z a j e m n o s t“ v soboto zvečer ob 8. v gostilni pri Travnu na Glincah. Sodrugi iz teh krajev so vabljeni vsi na ustanovni sestanek!

— **Mestni zglasovalni urad** bo v soboto radi snaženja uradnih prostorov za stranke zaprt. Izvzeti so samo res nujni in neodložljivi slučajji.

— **Umrli so v Ljubljani:** Frančiška Černagoj, bivša delavka, 59 let. — Frančiška Špolar, hči pekoveškega mojstra, 1 dan. — Jera Fink, bivša delavka, 78 let. — Frančiška Peternel, služkinja 18 let. — Ivana Gregore, žena železniškega uradnika, 38 let.

— **Boj z blaznikom.** Te dni je pripeljal oče svojega blaznega sina v Ljubljano, da ga odda v blaznico. Na južnem kolodvoru se je blazni mladenič uprl; očetu so priskočili na pomoč železniški uslužbenci in vtaknili obžalovanja vrednega mladeniča v prisilni jopič, nakar ga je odpeljal rešilni voz. Mladenič je zbolel zaradi materine smrti.

— **Moste.** Sodrug! Volilci! Volilni odbor socialno demokratične stranke za občino Moste sklicuje za nedeljo, dne 29. t. m. ob 3. popoldne v restauracijske prostore Predovičev o selo (pri Miškotu) javen ljudski shod s slededim dnevnim redom: Delavstvo in občinske volitve. Sodrug, vabimo Vas, da se tega shoda udeležite v čim največjem številu, da s tem odločno protestiramo proti vednemu odlaganju občinskih volitev, da protestiramo proti netaktnemu postopanju c. kr. deželne vlade, katera je postavila za občinskega gerenta moža, ki se je v prejšnji občinski korporaciji izkazal kot popolnoma nezmožnega za vodstvo občinske uprave brez nereda. Sodrug, pozivljamo Vas, da agitirate za mnogobrojno udeležbo.

— **Smrtonosne opekline.** Dveletni sin mizarskega pomočnika Franca Novšaka iz Kosez pri Ljubljani je v pondeljek padel v živo apno in se je tako opeknel, da je umrl drugi dan v ljubljanski deželni bolnici.

— **Za občinske volitve v Postojni** je imenik razgrajen. O tem nam pišejo: Gospod kaplan se hodi menda učiti imenik na pamet, ker je skoraj vsak dan v občinski pisarni. Če le ne bodo prevelike skrbi škodovala njegovim glavam! Klerikalci, kakor tudi liberalci imajo tajna posvetovanja, ker delajo volitve obema strankama sive lasi. Klerikalci kandidirajo tudi več protiklerikalnih kandidatov, ker jim gre za vodstvo občinske hranilnice. Vidi se, da ne zaupajo sami svojemu znanju in se ne upajo samostojno voditi zavoda. Diši jim pa, ker prinaša občini lep dobiček. Gospod kaplan frakari vedno po vseh in išče novih odborikov; naj le pazi, da ne umre zopet kak verni faran brez zadnje popohtice, kakor se je zgodilo že lani. Svetoval bi mu, naj rajši prepusti vso zadevo očetu Francu Čurfarju; ta je morda glavica in mož po milosti

božji, pa bo gotovo vso stvar dobro speljal. Sebe bo napravil za župana, za svetovalce pa Tigre in Čuke; saj pripada vsa ta zverina njihovi stranki. Tudi oče Sveta jeza iz Stare vsi se prav pridno smukajo semintja. Zelo moder je neki predavatelj iz Majlanda, ki je imel lansko leto predavanje v Hrenovcah. Bogve, kdo je poslušal in kaj je kvasil. Kajti navadno ne zna nič drugega, nego zabavljati čez socialiste, pa ne ve, koliko mu je pomagala socialno demokratična stranka, odkar je na železnici. Klerikalcem bi rekli tole: Ko boste imeli vse kandidate skupaj, jih dobro blagoslovite, potem pa prosite očeta Kluna, da vam malo razkava glave, da si boste lahko nalili nekoliko pameti vanje: potem jih dobro zamašite, Ovek naj vam jih pa dobro zabije. Na dan volitve vam bo pa že mama Čeferinova napravila nekoliko ajmohta, da vam ne bo treba drugih obratit in po cesti napadati, kakor je vaša navada.

— **Vlom.** Iz Trate pri Škofji Loki poročajo: Te dni je vlomil neznan tat v špearijsko trgovino Antona Kalana. Tat je pobral 15 kilogramov nežgane kave, 3 litre ruma, veliko steklenico magija in več zavitkov ruskega čaja.

— **Poplava v tunelu.** Zadnje deževje je povzročilo ne veliko, a neprijetno prometno zapreko. V velikem bohinijskem predoru je nastala mala poplava. Udrlo je v tunel toliko vode, da je, tekoča kakor veletok, popolnoma pokrila tir in morajo vlaki prav počasi voziti. Padeč je precej majhen, pa ne more voda sama dosti hitro odteči. Delavci delajo ob bakljah, da odpravijo to nadlogo, zaradi tega morajo vlaki v predoru posebno paziti.

— **Elektrokinematograf „Ideal“.** Danes specialni večer s krasnimi slikami, 6letni čudepolni Eriček igra glavno vlogo v detektivni zgodbi „Zapestnica grofica“. Jutri „Mladostni greh“, senzacionalna drama iz življenja. V soboto otvoritev moderne električne fotografije v čakalnici kinematografa, 12 slik 80 vinarjev, brezhibna izpeljava se jamči.

Štajersko.

— **Trbovlje.** Prva vaja pevskega zbora mladinske organizacije v Trbovljah bo v nedeljo, dne 29. oktobra t. l. v „Delavskem domu“ in se prične točno ob 3. uri popoldne. Vsi sodrugi, ki so se že vpisali v pevski zbor, naj se vaje gotovo udeležijo, oni, ki se še niso vpisali, store to lahko še pred začetkom.

Goriško.

— **Štandrež.** V nedeljo, ob 4. popoldne bo v gostilni g. Petra Lutmana ljudski shod z dnevnim redom: Druginja. Socialno demokratična organizacija vabi s tem vse delavce in prebivalce iz mesta in okolice, da se udeležijo tega shoda, ki je pač tudi za naš kraj važen in potreben. Da bi pri nas kupila občina cenejših živil za ljudstvo, ne pride seveda nikomur na misel. Vojašnico so pač začeli zidati. Preden bo dograjena prva, bodo začeli še z drugo. Prva bo za pionirje, druga pa za konjenike. Za ljudstvo je to slaba tolažba. Pred 11 leti so začeli zidati cerkev in stolp. Stroški so znašali 55 tisoč goldinarjev. Prej smo plačevali 5 vin. dače, zdaj pa po 12 vin., hvala našemu starejšinstvu. In ob sedanji druginji se to čuti. Zatorej stori prav vsak, kdor pride na shod.

Istra.

— **Nezgod ob mrtvaškem odru.** V Lovrani je ležala v prvem nadstropju neke hiše na mrtvaškem odru mlada deklica. Ob odru se je zbralo 30 do 40 ljudi; naenkrat so se udrla tla in ljudje z mrličem vred so padli v globotino. Dve osebi sta mrtvi, nekaj težko in nekaj lahko ranjenih.

Trst.

— **Težka nesreča pri delu.** V nedeljo dopoldne sta vzdigala delavca tržaške strojedelnice „Stabilimento tecnico“ tri kvintale težko železno ploščo; že sta jo bila vzdignila, ko je padla in razbila enemu delavcu čepinjo, da je bil takoj mrtev, drugega pa težko ranila. Prvi je 56 letni Anton Corsi, ki zapušča družino, drugi pa 44 letni Anton Deviner.

Umetnost in književnost.

— **Opera.** Nesrečni Smetana je moral umreti, preden si je „Prodana nevesta“ izkrčila pot v svet. A tedaj si je osvojila najznamenitejšo odre in povsod so spoznali v njej pravi biser glasbe. V Ljubljani jo poznamo že lepo vrsto let; toda kdor je ni slišal drugod, v kakšnem velikem dobrem gledališču, je snoči še lahko odkrival nov svet, dasi smo imeli pevce, ki so briljirali v posameznih partijah. Ali o tem najbrže ne bo prepriča, da tako popolna celota še nikoli ni bila dosežena kakor snoči. Prav temu pa pripisujemo največjo važnost, zakaj opera ni število pevskih točk, temveč celotno delo in nekoliko bravurnih arij ne more biti odškodnina za nižino splošnosti. Takozvani „Stari System“ je z umetnostjo v prerahtli dotiki. — Da se bo izvajala vsa overtura brez okrajšav,

smo vedeli. Ali večjega pomena je, da se je pod Talichovim vodstvom izvajala na način, ki se lahko imenuje sijajen. Pri raznih koncertih je gosp. Talich pokazal in „Rigolettom“ krepko potrdil, da zna iz orkestra zajeti vse, kar je le mogoče. Snoči je ponovil ta dokaz. Vsak instrument je prišel do veljave, nobena barva, nobena niansa se ni izgubila, gradacije so bile fine, da so napenjale dušo in kakor je vodja temperamentno dirigiral, tako je vdihnil temperament godecem; da se je kar lesketalo in prelivalo, pelo in jokalo in smejal. Aplavz po po tej uverturi je bil pošteno zaslužen. — Ko se je dvignil zastor, je takoj začetek prinesel značilen moment: Zbor je zapel „Kaj veseli bi ne peli“ — ne po dosedanji tradiciji fortissimo, temveč piano, ljubko, lirčno. In takoj je poslušalec občutil: Tu bo marsikaj drugače. Veliko lepote te čarobne opere se je res šele snoči pokazalo; seveda ja tudi marsikdo nemara šele snoči zaslužil, da ta partitura ni taka igrača za izvajalce, kakor bi dejale ljubeznive melodije. Ker smo že pri zboru, da se je od začetka do konca dobro držal in da znamo v tem oziru zabeležiti velikanski napredek. — Mařenko je pela gđ. Š i p a n k o v a, Ljubljaničanom znanka iz prejšnjih let. Glas in šola jo izvrstno usposabljata za to vlogo; njeno grlo je čisto in zmaga višino brez napora; elastični glas je prijeten in točnost petja vsega priznanja vredna. Le v igri bi ne škodovalo nekoliko več temperamenta, dasi je njen nastop sicer prav simpatičen. — Gosp. K r a m p e r a je z Jankom po vtisku, ki smo ga imeli snoči, še prekosil svojega vojvodo iz Rigoletta — v petju in deloma tudi v igri. Mestoma je celo — zelo diskretno — pomagal drugim. — Gosp. N o v a k je bil prav pridn K r u š i n a; njegov simpatični bariton in rezervirana igra sta mu zagotovila popoln uspeh. — Ga. F o e d r a n s p e r g o v a je imela kot žena Krušine partijo, ki se ji je prilegala. Izmed vseh njenih dosedanjih nastopov je bil snočnji najboljši. Da je dobra pevka in da ima materiala, je pokazala že prej; ali enkrat jo je ovirala trema, drugič ni bila partija za njen glas, tretjič je igra zaostajala. Snoči je imela edino napako, da je bila nekoliko premlada, kar pa se popravi brez težav in se je v pričo odličnih pevskih lastnosti rado pozabilo. — Gosp. K r i ž a j je imel težavno stališče zaradi spomina na nekatero prejšnje Kecalce. Od te partije se navadno pričakuje nekoliko več vehemence v glasu. Ali priznati je, da se je gđ. Križaj pošteno potrudil in je napredoval od akta do akta. — Gđ. H o r s k y nas je kot Vašek zadovoljil, ker je podal komiko te figure brez nepotrebnega pretiravanja v igri in se je tudi v petju varoval odbijajočih harlekinad. — Manjše partije so imeli gđ. T h a l e r j e v a (Esmeralda), P e r š l o v a (Agata), B u k š e k (Miha), R a s b e r g e r (vodja glumačev), ki naj sprejmejo sumarično priznanje. Posameznih malenkosti nam ni treba omeujati, ker so jih gotovo opazili oni, ki jih do reprize lahko odpravijo. Le to bi svetovali, da bi se semtertja nekoliko bolj pazilo na taktirko. Gđ. Š i p a n k o v a je dobila šopek, gospod Križaj venec, vsi pa mnogo aplava — po zaslugi. Splošno priznanje pa bo gotovo vsem sodelujočim v spodbudo, da dvignejo opero še više. Da imajo sposobnosti in voljo, so pokazali.

— **Nabiranje slovenskih narodnih pesmi.** Odeček za nabiranje narodnih pesmi je imel 15. t. m. v prostorih „Glasbene Matice“, ki hrani doslej nabrano gradivo, sejo. Letos se je začelo omejilo nabiranje: da se ne vrine v zbirko preveč sličnih variant, je treba nabrano gradivo pregledati, katero delo je poverjeno sodr. prof. Iv. Franketu. Sprejemale in honorirale so se letos le pesni iz Koroškega, in Goriškega. Vzlic tej omejitvi je došlo odseku 784 pesni. Pregledanih in registriranih je doslej 700 slovenskih pesni. Celotno število tekem petih let nabranih napevov pa znaša 9007.

Draginja.

(Piše dr. H. Tuma.)
(Dalje.)

Foleg naglega naraščanja neizmernega bogastva v rokah nekaj oseb stopnjevalo se je razkošje in potrata enako neizmerno. Med potrate smemo šteti izdatke za vojni material. Francoska sama ima v vojnem materialu 8 1/2 milijard frankov. Oborožena Evropa nam pod tem merilom predstavlja 50 milijard kron v vojnem materialu. Vojska Angležev z Buri Rusov z Japonci predstavlja nam 30 milijard kron uničenega blaga. Med potrate smemo šteti največji del produkcije alkohola. Poraba alkohola je znašala v preteklem letu 18 milijard kron. Brezmiselnega potrata je prevažanje železniških vozov od državne meje do druge, ki baje le za Nemško znaša na leto izgube 120 milj. kron in prvi razred v osebnem prometu sploh. Tako bi se v vsakdanjem gospodarskem življenju udilo lahko vse polno potratnih izdatkov. Razkošje boljših stanov kaže nam produkcija predmetov, ki služijo zabavi. Vzamemo lahko kot merilo dilatantizem fotografiranja, ki se danes posebno pretirava med srednjimi stanovi. Ameriška družba K o d s k je imela v enem samem letu 81 milijonov

kron čistega dobička. Potratnost višjih slojev pada nam morda najbolj pravda zakonskih Gould zaradi razporoke. Dokazalo se je pri tem, da je gospa Gouldova v 8 letih imela samo za osebuje izdatke od moža 8,744.000 K, torej za potrato blizu pol miliona kron na leto. Sama je pri pravdi trdila, da zahteva dobri ton milijardarjev, da ženska obleko dene le enkrat nase. Potrebuje pa posebno obleko za lunch (zajutrek) za 750 K, za kosilo za 2000 kron, izprehodno obleko za 2500 K in salonsko sprejemno obleko za 5000 K. (Sicer je bila potratnost v zgodovini že v enaki ali celo v večji meri, ki pa je kazala in imela za posledico revolucijo in propad. Tako je potratnost ena vzrokov propada rimskega cesarstva in tako je bila potrata francoskega plemstva in višjega duhovstva predhodnik francoske revolucije. Za vzgled navajamo mimogrede, da je imel francoski grof Artois na svojih čevljih zaponko, ki je stala 1,728.000 kron in kraljica Marijs Antoinetta enako, a samo za 1000 K.) Tolstoj trdi, da je 9 desetink vsega fabriškega dela namenjenih danes razkošju žensčine in je ona pravi krivec gospodarskega in moralnega zla: „Stopite po razsvetljenih ulicah velikih mest, pa v izložnicah ne dobite drugega nego nakopičen ženski lišp za obleko, okraske in lepote, ne za žensko potrebo, ampak, da moža spolno mami in slepi.“ Te številke, iztrgane iz skupnosti, katere komaj obsega navadni razum, nam kažejo na neverjetno bogastvo in potrato. Izdelovalcev živil v kulturnih državah primajkuje, preobiljujejo pa izdelovalci predmetov razkošja in potrate po mestih, tvornicah in rudnikih. (Dalje.)

Gospodarski pregled.

— **Krvava stavka.** Iz Zagreba nam poročajo: V bližnjem Podtusedu je pred desetimi dnevi izbruhnila stavka v tovarni „Croatia“. Delavci so zahtevali skrajšanje delovnega časa, nedeljski počitek in priznanje organizacije. Tovarna se je upirala in je skušala dobiti stavkokazov, kar se ji pa ni posrečilo. Za razburjenje ljudstva so skrbeli žandarji, ki so se pri vsaki priliki vedli skrajno provokatorično. Tudi mirni pasanti, katerih je mnogo na cesti, ker gredo odtod pota na mnogo strani, niso imeli miru pred orožniki, ki so neprenehoma žugali, naganjali ljudi s puškami kopiti in marsikoga sunili „nehote“ pod rebra. V pondeljek je postal položaj kritičen. Dopoldne so ostali žandarji še v svojih skroviščih, opoldne pa so začeli „čistiti“ okolico tovarne. Nastopali so tako surovo in toliko mahali z bajonetmi, da se je bilo vsak čas bati nesreče. Ko je prišel načelnik strokovne zveze, sodrug Bukšeg z vladnim svetnikom dr. Michalicem v Podtused, so žandarji ravno basali puške, dasi je bilo ljudstvo na drugi strani železnice in popolnoma mirno. Tudi vladnemu svetniku je malo manjkalo, da ni dobil žandarski bajonet med rebra; nahnul pa ga je žandar tako, da je dr. Mahalic sam lahko spoznal sliko teh stebrov reda. Neki kmet, ki ni imel s stavko kaj opraviti, je hotel v pijanosti iti po svoji poti. Storil ni nikomu ničesar. Neki orožnik ga je podrl na tla; ko je vstal, ga je sodrug Bukšeg hitro prijel in odpeljal, ker so orožniki že žugali, da bodo streljali. Zato je dobil sodrug Bukšeg kopito v plača. Ni se zmenil zato, temveč je zbral zapupnike in jih odpeljal na pogajanje, pri katerem je posredoval vladni svetnik. Med tem so žandarji doli uradovali na ta način, da sta dva povelila delavca Pintauerja na tla, tretji pa mu je, ko je ležal na zemlji, p r e b o d e l n o g o z b a j o n e t o m. Potem so ga še uklenili in odnesli v tovarno. Ko je prišel zdravnik iz Stenjeveca, se je moral še pripraviti z žandarji, da je mogel obvezati težko ranjenega človeka. Da ne nastane škoda, je ostal Pintauer med stavko kot mazač pri strojih in je hotel ravno iti po svoji navadni poti domov. To je bil ves njegov greh. Tudi omejenenega kmeta Trotiča so žandarji še enkrat dobili v pest, ko je hotel domov. Eden ga je ranil z bajonetom v rebro, eden pa v ramo, nato so ga uklenili. Oba sta bila potem odana v bolnišnico. Vse to se je zgodilo, ker so v Zagorju med najbednejšim ljudstvom našli osem stavkokazov, katere je šestnajst žandarjev gnalo v tovarno. — Pri pogajanju se je med tom dosegel sporazum. Organizacija je priznana, delovni čas se skrajša za pol ure, ob nedeljah bo delalo samo po 18 delavcev, ki bodo dobivali po 15 odstotkov doklade. Tovarna jim je hotela dati po — 5 vin. na dan.

Državni zbor.

D u n a j, 26. oktobra.

Proračunska razprava.

Proračunsko razpravo je otvoril danes mladoček dr. Kramar s spravljenimi, mirljubnimi besedami. Dejal je, da so češke meščanske stranke pripravljene, da vstopijo v vladno večino; pokazalo se je, da brez čeških strank in proti njim trajno ne gre. Veliko neumnost so zagrešili Čehi, ko so vsled demonstracij nemških dijakov na praških „Přiklopích“ odpoklicali svoje rojake iz kabineta. Hlapčevske

vloge, pravi govornik, smo sili, soodločati hočemo o usodi te države. Bazmere v Avstriji za enkrat ne dopuščajo parlamentarnega ministrstva. Gledati pa moramo, da z narodno spravo ustvarimo predpogoje parlamentarizma v Avstriji. Vprašuje sprave na Češkem se ne sme vezati z rekonstrukcijo kabineta.

Krščanski socialci Fink izjavlja, da bo njegova stranka glasovala za proračunski provizorij, da pa s tem glasovanjem krščansko socialna stranka ne izraža zaupanja sedanji vladi. Podobno izjavo poda češki klerikalec dr. Hruban, ki pravi, da je treba v interesu ljudstva treba čuvati parlament in njegove pravice.

Nemški naprednjak dr. Redlich pravi, da je navadno govor o našem trimilijardnem proračunu, v resnici pa je finančna moč avstrijske države. Odšteti je treba od treh milijard 822 milijonov, ki jih donajajo drž. železnice, dalje 318 milijonov za tobak, za sol, za loterijo. Tri milijarde se tako skrčijo na dve milijardi, ki pa sta obremenjeni s štirimi hipotekami: s civilno listo v znesku 11 milijonov, s skupnimi izdatki, ki znašajo 346 milijonov, z obrestovanjem državnih dolgov, ki požre na leto 506 milijonov in z izpolnitvijo armade, ki vzame 101 milijonov. Od treh milijard ostane tako le 950 milijonov in s tem denarjem je treba pokriti vse avstrijske potrebe. Naše gospodarstvo je deficitno gospodarstvo. Za saniranje državnih financ je treba novih davčnih virov, treba je pravične razdelitve davkov, tudi po-estnike je treba obdavčiti. Predvsem je potreben progresiven zemeljski davek. — Končno je govornik naglašal potrebo narodne sprave med Čehi in Nemci, da začne parlament z rednim rodovitnim delom in da se ne pokaže bankrot demokracije.

Slovenski klerikalec Brenčič omenja, da uradništvo na Sp. Štajerskem v splošnem ni večje slovenskega jezika. zahteva popolno gimnazijo v Celju ter podpravljanje ptujske gimnazije in justavovitev slovenskih vzporednic. Nato se proračunska razprava prekine.

Poljak Adolf Grob utemeljuje svoj nujni predlog, da država odškoduje prebivalstvo za škodo, ki jo trpi po krivdi državnih organov. Zbornica pritrdi predlogu in ga odkazuje pravosodnemu odseku.

Koncem seje je nemški nacionalci Heinle provzročil velik hrup v zbornici, ker je imenoval češke uslužbenec v Podmoklih „poštne in železniške Venclje“.

Prihodnja seja jutri.

V pododseku za državne uradnike in uslužbenec
je socialni demokrat Glöckel vprašal vladnega zastopnika, če vlada načeloma soglašala s časovnim napredovanjem in v kakršni višini namerava priznati aktivitetne doklade uslužbenecem.

Stroški časovnega napredovanja.
Finančni minister dr. Mayer izjavlja, da bi časovno napredovanje veljalo 19 milijonov; k temu je treba prišteti še 10 milijonov aktivitetnih dokladov v smislu vladne predloge, tako da bilo treba vsega vкуп 29 milijonov namesto 10 milijonov kakor zahteva vladna predloga. Vlada je naklonjena zvišanju te vsote, ampak ne v tako ogromnem obsegu.

Minister notranjih zadev grof Wickenburgur izjavlja, da vlada sedaj ne more predložiti službene pragmatike, ker se bo komisija za upravno reformo pečala tudi s to stvarjo in je vlada noče motiti.

Pododsek je nasproti izvajanjem ministra ponovil zahtevo, da vlada nenadoma predloži službeno pragmatiko.

Draginjski odsek
je razpravljal danes o resolucijskem predlogu poslanca Verstovška, ki se glasi: Vladi naročamo, da podpira občinske uprave in da sporazumno z njimi v interesu boljše aprovizacije napravi velike trge živih dostopne podrobni prodaji in jih decentralizira; iz enakih ozirov je osnovati mestne in državne mesnice. Poljedelcem je dovoliti, da sekajo meso svoje živine; sestaviti je stalen aprovizacijski svet iz udeleženih krogov. Odsek je predlog sprejel.

ZADNJE VESTI.

Italijansko turška vojna.

Izgube Italijanov.

Rim, 27. oktobra. Italijanske izgube v zadnjih bojih pred Tripolisom znašajo 300 mrtvih in mnogo ranjenecov. Vlada se boji navesti natančne številke, ker bi napravile v Italiji slab vtisk.

Obsodba Arabcev.

Berolin, 27. oktobra. Italijani so vjeli več sto Arabcev, s katerimi vojno sodišče jako

„energično“ postopa. Takoj prvi dan po bitki so postrelili 20 Arabcev.

Boji pred Derno.

Carigrad, 27. oktobra. Vojnemu ministru so došla poročila, da so pred Derno že tri dni boji. Turki so bili že trikrat odbiti. Izgube so na obeh straneh precejšnje. Turki Italijane neprenehoma napadajo, da bi jih utrudili.

Vojna se šele začne.

Frankobrod, 27. oktobra. „Frank. Ztg.“ poroča iz Tripolisa: Vojna se šele začne. Nujno potrebno je, da italijanske čete takoj dobe ojačenja. Domačini se sedaj upirajo samo Italijanom, možno pa je, da bi pričeli s sovražnostmi proti vsem Evropejcem, ker izvira njih gibanje iz verskih nagibov. Doslej stoji pod turško zastavo 30.000 domačinov, pričakujejo pa še dva šejka z močnimi četami. Več turških višjih častnikov je dospelo k armadi. Vrhovni poveljnik je Husajn Riza paša, učence nemških častnikov v Solunu. Arabske pomožne čete so baje že pred par dnevi presenetile oddelek italijanske konjenice in ga popolnoma porazile. Med Evropejci v Tripolisu vlada velika panika.

Egipčani za Turke.

Carigrad, 27. okt. Iz Egipta so poslali tripolitanskim turškim četam 250.000 kg konzerv.

Potopljena turška ladja?

Milan, 27. oktobra. „Messaggero“ poroča iz Avguste, da je italijanska vojna ladja „Napoli“ blizu Dardanel potopila neko turško ladjo.

Politični položaj.

Dunaj, 26. oktobra. Ministrski predsednik baron Gautsch je sporočil nemški narodni zvezi, da so češke meščanske stranke ponudile vstop v vladno večino in da sam želi krepko večino, ki ne bo izpostavljena trenutnemu razpoloženju. Čehi zahtevajo kot pogoj za vstop v vladno večino: imenovanje dveh čeških ministrov-uradnikov in po enega sekcijekega načelnika v vsakem ministru, odškodovanje čeških sodnikov, ki so bili pri zadnjem imenovanju pretesirani, upoštevanje čeških dežel pri železniških in kanalskih zgradbah, od kulturnih želja pa zlasti izpolnitev praške češke univerze in češke tehnike v Brnu. Ministrski predsednik je sporočil nemški narodni zvezi željo, da reši zbornica proračunski provizorij, reformo poslovnika, nove davke za državne uslužbenec, predlogo o zgradbi lokalnih železnic in prvo branje brambne predloge.

Dunaj, 27. oktobra. Nemška narodna zveza se je včeraj ponovno posvetovala o pogajanjih barona Gautscha s Čehi in o vstopu dveh Čehov v Gautschevo kabineto. Nemška nacionalna zveza je odklonila Gautschevo oferto, vendar v zelo pohlevni obliki, da je pričakovati nadaljnih pogajanj.

Dunaj, 27. oktobra. Gautschevo stališče je močno omajano. Z ozirom na cincanje nemških nacionalcev mu ne ostaja drugega kot odgoditev zbornice, ki bi povzročila med prebivalstvom in državnimi uslužbenec velikianski vihar — ali pa odstop.

Banova avdiencia pri cesarju.

Zagreb, 27. oktobra. Včeraj je sprejel cesar dr. Tomašiča v avdienci. Ban mu je poročal o položaju. Avdiencia je trajala eno uro. Meseca novembra se skliče sabor; ni pa še gotovo, ali k zasedanju ali da se razpusti.

Velike tatvine in poverjenja v Rusiji.

Peterburg, 27. okt. V razpošiljalnem oddelku urada za izgotavljanje državnih papirjev je ukradenih 200.000 novih kreditnih biljetov. — V kratkem se prične pred vojnim sodiščem obravnavati proti 11 osebam zaradi poverjenja. Med temi so tudi trije bratje visokega uradnika v zunanjem ministru Peteru Neradova.

Revolucija na Kitajskem.

Vojni minister ustreljen.

Pariz, 27. oktobra. Iz Pekinga poročajo, da je vojnega ministra njegov štabni častnik ustrelil. Druga poročila pa zopet pripovedujejo, da je vojni minister izvršil samomor, ker so ga obsodili na smrt zaradi bojazljivosti pred revolucijo.

Cesarski dvor beži?

London, 27. oktobra. Iz Pekinga poročajo, da je cesarski dvor že pobegnil iz Pekinga.

Zborovanje narodne skupščine.

Peking, 28. okt. Predvočanjem je imela narodna skupščina jako burno sejo. Poslanci so ostro napadali protustavno politiko prometnega

ministra, ki škodi ljudskim interesom in je povzročila nemire v Sečvanu. Poslanci so grajali slabotno politiko vlade proti upornikom v Vučangu. Razburjenje je bilo tako, da je moral predsednik sejo zaključiti.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Pozor!
Zadnji čas je
da se obnovi naročnina.

Preklic.

Podpisani preklicujem in obžalujem vse žaljive besede, ki sem jih nepremišljeno govoril proti g. županu Strausu.

V Idriji, dne 21. oktobra 1911.

Jože Kokalj.

Dr. E. Gallatia ordinira zopet.

:: Kavarna ::
Unione v Trstu
ulica Caserma in Torre Bianca
:: se priporoča. ::

Pekovskim mojstrom
v Ljubljani in na deželi priporoča po najnižji ceni svojo veliko zalogo

sladne moke

pekarija ŽAGAR v Ljubljani

Dunajska cesta št. 9.

Razpošiljatev po pošti od 5 kg naprej.

Dobro ldoča in staroznana

restavracija

v sredini mesta Ljubljane

se takoj odda v najem.

Pojasnila daje Ivan Dax, Marije Terezije cesta št. 16 v Ljubljani.

== Pristen dober ==

Brinjevec se dobi pri
L. Šebeniku
v Sp. Šiški pri Ljubljani.

J. BONČAR
valjni mlin v Domžalah.

Zaloga v Ljubljani:
Poljanska cesta 19.
Zastopstvo in zaloga
v Gorici.

„Narodna kavarna“.

Dunajski damski orkester

Začetek ob pol 9. zvečer. — Vstop prost.

FRAN KRAPEŠ, kavarnar.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27

v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. — Priznana fina kuhinja. — Izborne pijače. — Nizke cene. Lepi gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt. ::

Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je slovenski

„Ilustrovani Tednik“

ki izhaja vsak petek ter stane četrtletno K 1.80.

Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem!

Naslov: Slovenski Ilustrovani Tednik, Ljubljana

Priporočam svojo bogato zalogo

nagrobnih spomenikov

iz najraznovrstnejšega kamna. Zaloga se nahaja v moji delavnici in na dvorišču pokopališkega oskrbništv. Istotam so na razpolago tudi cementni in kamniti nagrobni okvirji lastnega izdelka. Naročila, bodisi iz granita, sijenita, labradorja, kraškega in beljaškega marmorja itd., jako točno in z nizkimi cenami. Preskrbujem tudi slike po najnižjih cenah.

Fr. Kunovar, kamnosek

.. LJUBLJANA, novo pokopališče ..

Pošljite naročnino, če je še niste!

Priporočamo
novo trgovino
z manufakturnim
blagom

J. CIUHA
preje Jesih & Windischer

Ljubljana
Stari trg št. 1
(prej Bazar)
postaja elektr. železnice

Stampilje vseh vrst za urade, društva, gostilničarje itd.

Anton Černe

graver in izdelovatelj kavčakovih stampilij

Ljubljana, Stari trg šte. 20.

Ceniki franko.

! VESELO POROČILO !

posebno onim, ki se čutijo onemogle in slabotne.

Kri! in okusni zajtrk imate, ki ne pijejo drugega nego dr. pl. Trnkocya sladni

Zdravje! Čaj, ki ga imenujemo „Sladin“. Nasladno in redilno živilo prva vrste. —

50% prihranka!

Obnem senzacionalno boljetno sredstvo proti Evliškemu oduštvu Dobiva se povsod, tudi pri trgovci. Zavoj 1/4 kg valja 50 h. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev. Glavna zaloga v petih lokarnah Trnkocya:

Dunaj, Josefstädterstraße 20, Redetzkyplatz 4, Schönbrunnenstraße 108. — Orodce, Sackstraße 3, v Ljubljani, Kranjska. — V lokarni Trnkocya poleg restorija v Ljubljani se tudi odda o zdravljenju p. t. članom ohr. bol. blag. v Ljubljani, bol. zav. s hr. tob. tov. in bol. blag. juž. Slovenske.